

AGNIESZKA ZALEWSKA-BOCHENKO

Uniwersytet w Białymstoku

ROZWÓJ SPOŁECZEŃSTWA INFORMACYJNEGO NA TERENIE POLSKI WSCHODNIEJ

Wprowadzenie

Rozwojowi technologii informatycznych i telekomunikacyjnych, który trwa od drugiej połowy XX wieku, towarzyszy powstawanie nowego typu społeczeństwa, który został przez socjologów nazwany „społeczeństwem informacyjnym”. Dostęp do informacji stał się dobrem bardzo istotnym, jeżeli nie najistotniejszym dla rozwoju firm i zwykłych mieszkańców naszej planety. Coraz powszechniejszy dostęp do Internetu, telefonii komórkowych czy telewizji interaktywnych sprawił, że informacje są upowszechnione na niespotykaną dotąd skalę. Dziś nie ma już granic w dostępie do informacji. Każdy może usiąść do komputera i w Internecie wyszukać informacje na dowolny temat. Może spotykać się z przyjaciółmi, robić zakupy, zamawiać usługi czy dokonać operacji bankowych nie wychodząc z domu, za pomocą komputera podłączonego do sieci.

W artykule opisano rozwój społeczeństwa informacyjnego na terenie pięciu województw z tak zwanej Ściany Wschodniej, których cechą charakterystyczną jest to, że są znacznie gorzej rozwinięte w prawie wszystkich dziedzinach życia społeczno-gospodarczego w stosunku do reszty kraju. W skład Polski Wschodniej wchodzi województwa: warmińsko-mazurskie, podlaskie, lubelskie, świętokrzyskie, podkarpackie.

1. Istota społeczeństwa informacyjnego

Termin „społeczeństwo informacyjne” po raz pierwszy został użyty w roku 1963 przez japońskiego etnologa Tadao Utmesao, a następnie spopularyzowany przez innego Japończyka Kenichi Koyamę. Oznacza społeczeństwo komunikujące się za pomocą komputera. W roku 1973 Daniel Bell wskazał następujące cechy społeczeństwa informacyjnego¹:

- dominacja naukowców i specjalistów w strukturze zawodowej,
- wzrost znaczenia wiedzy teoretycznej jako źródła innowacji,
- dominacja sektora usług w gospodarce oraz rozwój sektora czwartego (finans, ubezpieczenia itp.) i piątego (zdrowie, oświata, nauka),
- nastawienie na sterowany rozwój techniki,
- tworzenie nowych „technologii intelektualnych” jako podstaw podejmowania decyzji politycznych i społecznych.

Manuel Castells wprowadził pojęcie „społeczeństwa sieciowego”. W swoim dziele *The Information Age: Economy, society and culture* stwierdza, że „źródłem współczesnych przemian są trzy niezależne od siebie procesy:

- a) rewolucja informatyczna,
- b) gospodarczy kryzys kapitalizmu oraz radzieckiego socjalizmu,
- c) rozwój kulturowych ruchów społecznych.

Na tej podstawie tworzy się nowoczesny model społeczeństwa, którego materialną (Internet) i organizacyjną podstawą jest sieć. Warto zauważyć, że M. Castells podszedł do problemu znacznie szerzej niż inni badacze dostrzegający jedynie intensywny rozwój narzędzi informatycznych jako podstawę do powstania i rozwoju społeczeństwa informacyjnego².

W Europie najczęściej wykorzystywaną definicją „społeczeństwa informacyjnego” jest ta, która została zawarta w opublikowanym w roku 1994 raporcie *Europe and the Global Information Society: Recommendations to the European Council* Martina Bangemanna. Zdaniem autora, społeczeństwo informacyjne charakteryzuje:

- zdolność i przygotowanie do wykorzystywania systemów informatycznych,
- wykorzystywanie technologii informatycznych i telekomunikacyjnych do przekazywania i zdalnego przetwarzania informacji.

¹ S.J. Nowak, *Społeczeństwo informacyjne – geneza i definicje*, w: http://www.silesia.org.pl/upload/Nowak_Jerzy_Spoleczenstwo_informacyjne-geneza_i_definicje.pdf, s. 10.

² Tamże, s. 11.

W Polsce sformułowano wiele definicji społeczeństwa informacyjnego. W zasadzie każdy autor i każda instytucja na swój użytek opracowuje własną. W dokumentach rządowych społeczeństwo informacyjne jest określane jako „społeczeństwo, w którym przetwarzanie informacji z wykorzystaniem technologii informacyjnych i komunikacyjnych stanowi znaczną wartość ekonomiczną, społeczną i kulturową”³.

W lipcu 1996 roku Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji wydała raport *Społeczeństwo informacyjne w Polsce*, w którym podaje, że „Społeczeństwo staje się społeczeństwem informacyjnym, gdy osiąga stopień rozwoju oraz skali i skomplikowania procesów społecznych i gospodarczych wymagający zastosowania nowych technik gromadzenia, przetwarzania, przekazywania i użytkowania olbrzymiej masy informacji generowanej przez owe procesy. W takim społeczeństwie:

- a) informacja i wynikająca z niej wiedza oraz technologie są podstawowym czynnikiem wytwórczym, a wszechstronnym czynnikiem rozwoju jest wykorzystywanie teleinformatyki,
- b) siła robocza składa się w większości z pracowników informacyjnych,
- c) większość dochodu narodowego brutto powstaje w obrębie szeroko rozumianego sektora informacyjnego”⁴.

Własną definicję społeczeństwa informacyjnego podaje Komitet Integracji Europejskiej, który stwierdza, że jest to nowy typ społeczeństwa, który ukształtował się w krajach, w których rozwój nowoczesnych technologii teleinformatycznych osiągnął bardzo szybkie tempo. Podstawowymi warunkami, które muszą być spełnione, aby społeczeństwo można było uznać za informacyjne, jest rozbudowana nowoczesna sieć telekomunikacyjna, która swoim zasięgiem obejmowałaby wszystkich obywateli, oraz rozbudowane zasoby informacyjne dostępne publicznie. Ważnym aspektem jest również kształcenie społeczeństwa w kierunku dalszego rozwoju, tak aby wszyscy mogli w pełni wykorzystywać możliwości, jakie dają środki masowej komunikacji i informacji. Zdaniem KIE, społeczeństwo informacyjne cechuje wykorzystanie Internetu jako podstawowego środka komunikacji obywatelskiej i informacji publicznej, powszechny dostęp do informacji oraz edukacja.

³ *Strategia rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce do roku 2013*, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Warszawa, grudzień 2008, s. 2.

⁴ S.J. Nowak, dz. cyt., s. 4.

Jak widać z powyższych rozważań, konkretne zdefiniowanie pojęcia „społeczeństwo informacyjne” jest bardzo trudne. Wspólnym mianownikiem tych wszystkich spostrzeżeń jest komunikacja, wykorzystanie technologii informatycznych i telekomunikacyjnych do uzyskiwania, gromadzenia, analizowania i przekazywania informacji, wysoki stopień zaawansowania wiedzy, rozbudowana sieć teleinformatyczna.

2. Rozwój społeczeństwa informacyjnego terenów Polski Wschodniej oparty na strategii i programach operacyjnych

Działania wspierające rozwój społeczeństwa informacyjnego w Polsce, w tym na terenie Polski Wschodniej, są zapisane w rządowych i samorządowych dokumentach programowych i strategicznych. Dokumenty te umożliwiają finansowanie przedsięwzięć ze środków Unii Europejskiej (Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego). Najważniejszym z nich jest opracowana w roku 2008 przez rząd RP *Strategia rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce do roku 2013*. Dokument ten wyznacza trzy obszary i kierunki strategiczne rozwoju społeczeństwa informacyjnego, do których zostały przyporządkowane cele rozwojowe, co przedstawiono w tabeli 1.

Jak wynika z danych przytoczonych w tabeli, główny nacisk położono na zapewnienie dostępu do nowoczesnych technologii informatycznych i komunikacyjnych, zwłaszcza Internetu, jak największej liczbie odbiorców, zarówno indywidualnych, jak i instytucjonalnych. Dotyczy to szczególnie województw Polski Wschodniej, ponieważ są to regiony najuboższe w Polsce oraz najmniej ludne, co determinuje efektywność i opłacalność doprowadzania łączy internetowych przez firmy komercyjne (zwłaszcza na terenach wiejskich). Dostęp do Internetu ma służyć zdobywaniu i przetwarzaniu informacji, zmianie relacji w kontaktach urząd–klient, usprawnieniu działania administracji. Innym ważnym kierunkiem rozwoju społeczeństwa informacyjnego, zdaniem rządu, jest wsparcie działań badawczo-rozwojowych, zwłaszcza innowacyjności.

Tabela 1

Obszary, kierunki i cele rozwoju społeczeństwa informacyjnego do roku 2013

Obszar działania	Kierunek strategiczny	Cel strategiczny
Człowiek	Przyspieszenie rozwoju kapitału intelektualnego i społecznego Polaków dzięki wykorzystaniu technologii informacyjnych i komunikacyjnych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Podniesienie poziomu motywacji, świadomości, wiedzy oraz umiejętności w zakresie wykorzystania technologii informacyjnych 2. Podniesienie poziomu i dostępności edukacji (od przedszkola do uczelni wyższej) oraz upowszechnienie zasady nauki przez całe życie poprzez wykorzystanie technologii informacyjnych i komunikacyjnych 3. Dopasowanie oferty edukacyjnej do wymagań rynku pracy, którego istotnym elementem są technologie informacyjne i komunikacyjne 4. Podniesienie poziomu bezpieczeństwa w społeczeństwie przez wykorzystanie technologii informacyjnych i komunikacyjnych 5. Zwiększenie aktywności społecznej, kulturalnej i politycznej Polaków przez wykorzystanie technologii informacyjnych i komunikacyjnych 6. Zapewnienie efektywnej ekonomicznie, bezpiecznej i zorientowanej na przyszłe potrzeby Polaków infrastruktury technologii informacyjnych i komunikacyjnych, niezbędnej do rozwoju polskiego społeczeństwa informacyjnego
Gospodarka	Wzrost efektywności i konkurencyjności firm, a tym samym polskiej gospodarki na globalnym rynku pracy oraz ułatwienie komunikacji i współpracy między firmami dzięki wykorzystaniu technologii informacyjnych i komunikacyjnych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Podniesienie zdolności tworzenia przez ośrodki naukowo-badawcze innowacyjnych rozwiązań wykorzystywanych przez podmioty gospodarcze 2. Stworzenie warunków sprzyjających rozwojowi sektora technologii informacyjnych i komunikacyjnych oraz e-usług w Polsce 3. Zwiększenie konkurencyjności i innowacyjności polskich przedsiębiorców przez stworzenie warunków do pełniejszego wykorzystania technologii informacyjnych i komunikacyjnych
Państwo	Wzrost dostępności i efektywności usług administracji publicznej przez wykorzystanie technologii informacyjnych i komunikacyjnych do przebudowy procesów wewnętrznych administracji i sposobu świadczenia usług	<ol style="list-style-type: none"> 1. Udostępnienie szerokiego zakresu usług administracji publicznej świadczonych drogą elektroniczną 2. Podniesienie efektywności administracji publicznej dzięki szerokiemu wykorzystaniu zestandaryzowanych i interoperacyjnych rozwiązań informatycznych 3. Udostępnienie obywatelom oraz firmom i samorządom danych z rejestrów referencyjnych oraz innych informacji sektora publicznego w celu ich wykorzystania na rzecz rozbudowy oferty treści i usług 4. Wsparcie rozwoju usług o zasięgu paneuropejskim oraz wzajemnego uznawania rozwiązań i narzędzi teleinformatycznych

Źródło: *Strategia rozwoju społeczeństwa...*, dz. cyt.

Działania zapisane w strategii mają być finansowane z budżetu państwa, środków unijnych oraz wszystkich zainteresowanych podmiotów.

W strategii zostały uwzględnione zapisy znajdujące się w innych dokumentach o charakterze rozwojowym, dotyczące społeczeństwa informacyjnego. Należą do nich program operacyjny Innowacyjna Gospodarka 2007–2013, program operacyjny Kapitał Ludzki 2007–2013, 16 regionalnych programów operacyjnych (po jednym dla każdego województwa) oraz 16 wojewódzkich strategii rozwoju.

Wszystkie działania zapisane w programie operacyjnym Kapitał Ludzki 2007–2013 wspierają między innymi rozwój społeczeństwa informacyjnego. Dotyczą one szkoleń, kursów, studiów czy zajęć wyrównawczych dla dzieci, a także tworzenia nowych miejsc pracy, wspierania osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, wchodzących na rynek pracy oraz tworzenia na przykład świetlic socjoterapeutycznych, klubów integracji społecznej. Działania mogą dotyczyć technologii ICT, technologii innowacyjnych lub innowacji w prowadzeniu zajęć. POKL jest wdrażany głównie na poziomie regionalnym, w poszczególnych województwach. Zajmują się tym urzędy marszałkowskie (lub jednostki przez nie powołane, np. w woj. mazowieckim taką jednostką jest Mazowiecka Jednostka Wdrażania Programów Unijnych) oraz Wojewódzkie Urzędy Pracy. Dotyczy to także Polski Wschodniej.

Działania zmierzające do poprawy infrastruktury komunikacyjnej, rozwoju sieci Internetu szerokopasmowego, wspierania e-administracji czy też wspierania sfery badawczo-rozwojowej i innowacyjności w przedsiębiorstwach zapisane są w programie operacyjnym Innowacyjna Gospodarka 2007–2013 oraz regionalnych programach operacyjnych na lata 2007–2013 opracowanych dla każdego województwa. Oprócz tego dla województw Ściany Wschodniej został opracowany specjalny program operacyjny – program operacyjny Rozwój Polski Wschodniej 2007–2013. W tabeli 2 przedstawiono działania zapisane w poszczególnych programach operacyjnych, w tym programach operacyjnych województw Polski Wschodniej, które umożliwiają finansowanie przedsięwzięć służących rozwojowi społeczeństwa informacyjnego w Polsce.

Tabela 2

Priorytety programów operacyjnych służące wspieraniu rozwoju społeczeństwa informacyjnego, w tym na terenie Polski Wschodniej (oprócz POKL)

Program operacyjny	Numer priorytetu	Nazwa priorytetu	Działania realizowane w ramach priorytetu
Program operacyjny Innowacyjna Gospodarka 2007–2014	Priorytet 4	Inwestycje w innowacyjne przedsięwzięcia	Wsparcie firm sektora IT na projekty dotyczące wdrażania wyników prac B+R oraz nabywania i wdrażania innowacyjnych rozwiązań technologicznych. Budżet na realizację zadań w ramach tego priorytetu – 3,4 mld euro
	Priorytet 7	Spółeczeństwo informacyjne – budowa elektronicznej administracji	Działania ułatwiające obywatelom i przedsiębiorcom kontakty i załatwianie spraw w urzędach administracji państwowej i samorządowej. Przewiduje się prowadzenie elektronicznego obiegu spraw i dokumentów, elektronicznego dostępu do rejestrów państwowych, wprowadzenie podpisu elektronicznego i systemu elektronicznych tożsamości (eID). Budżet działania – 788 235 294 euro
	Priorytet 8	Spółeczeństwo informacyjne – zwiększanie innowacyjności gospodarki	Wsparcie przedsiębiorstw wdrażających innowacyjną technologię, w tym świadczących usługi drogą elektroniczną, wsparcie procesów biznesowych w formie elektronicznej obejmujących trzech lub więcej przedsiębiorców, wsparcie realizacji przedsięwzięć zapewniających dostęp do Internetu w gospodarstwach domowych oraz pokrycie kosztów zakupu sprzętu komputerowego do tych gospodarstw domowych, budowa sieci szerokopasmowych. Budżet działania – 1 415 864 941 euro
Program operacyjny Rozwój Polski Wschodniej 2007–2013	Priorytet 2	Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego	Budowa sieci szerokopasmowej ponadregionalnej składającej się z pięciu regionalnych sieci szkieletowych województw Polski Wschodniej; zapewnienie dostępu do Internetu mieszkańcom, instytucjom i przedsiębiorstwom z terenu Polski Wschodniej, w tym szkolenia i zapewnienie sprzętu komputerowego osobom zagrożonym „wykluczeniem cyfrowym”. Budżet działania: 300 140 776 euro

Źródło: opracowanie własne na podstawie Załącznika 1 do *Strategia rozwoju społeczeństwa...*, dz. cyt.

Tabela 3

Priorytety programów operacyjnych służące wspieraniu rozwoju społeczeństwa informacyjnego, w tym na terenie Polski Wschodniej (oprócz POKL)

Program operacyjny	Numer priorytetu	Nazwa priorytetu	Działania realizowane w ramach priorytetu
Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego 2007–2013	Priorytet 4	Spoleczeństwo informacyjne	Budowa sieci szerokopasmowych, centrów zarządzania sieciami, systemów wspierających zarządzanie realizacją zadań publicznych w zakresie administracji, edukacji, kultury i turystyki, tworzenie publicznych punktów dostępu do Internetu, systemy informacji przestrzennej, turystycznej i kulturalnej. Budżet działania – 69 430 000 euro
Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego 2007–2013	Priorytet 3	Spoleczeństwo informacyjne	Wprowadzenie publicznych e-usług, w tym w administracji publicznej, budowa i rozbudowa sieci szerokopasmowych, publicznych punktów dostępu do Internetu, sieci teleinformatycznych przy wykorzystaniu nowoczesnych technologii, np. transmisja satelitarna, radiowa, centrów zarządzania sieciami lokalnymi i regionalnymi. Budżet działania – 95 024 746 euro
Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego 2007–2013	Priorytet 4	Spoleczeństwo informacyjne	Poprawa warunków dostępu do Internetu, rozwój usług elektronicznych szczególnie na obszarach wiejskich i w małych miastach, budowa sieci szerokopasmowych, tworzenie publicznych punktów dostępu do Internetu, tworzenie geograficznych systemów informacji przestrzennej. Budżet działania – 59 878 389 euro
Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego 2007–2013	Priorytet 2	Budowa infrastruktury społeczeństwa informacyjnego	Budowa systemów bezpieczeństwa i zapobiegania zagrożeniom, bezpiecznych sieci szerokopasmowych, centrów zarządzania sieciami, przygotowanie instytucji publicznych do wykorzystywania technik informatycznych, e-usług dla ludności, archiwizacji dokumentów w sposób elektroniczny, tworzenie publicznych punktów dostępowych do Internetu. Budżet działania – 42 265 443 euro
Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego 2007–2013	Priorytet 7	Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego	Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci szerokopasmowych, tworzenie publicznych punktów dostępu do Internetu, rozwój i promocja e-usług publicznych dla ludności bazujących na nowoczesnej i sprawnej e-administracji. Budżet działania – 108 410 103 euro

Źródło: opracowanie własne na podstawie Załącznika 1 do *Strategia rozwoju społeczeństwa...*, dz. cyt.

Analiza informacji w tabelach wskazuje, że w sferach rządowych społeczeństwo informacyjne jest traktowane jako takie, które ma dostęp do Internetu i wykorzystuje nowoczesną e-administrację. Dąży się do tego, aby większość spraw administracyjnych załatwić przez Internet bez konieczności wychodzenia z domu. Dlatego we wszystkich powyższych działaniach, niezależnie od programu operacyjnego, założono zapewnienie dostępu do Internetu możliwie największej liczbie użytkowników oraz rozwój e-administracji. W każdym wojewódzkim programie operacyjnym zakłada się budowę sieci szerokopasmowych oraz podłączenia do Internetu gospodarstw domowych i innych użytkowników, zwłaszcza na terenach wiejskich, na których budowanie sieci przez firmy komercyjne jest nieopłacalne. Po zbudowaniu przyłączy najbiedniejsi użytkownicy mają dostać komputery za darmo. Trudno jednak określić kryteria, według których gminy miałyby przekazywać sprzęt. Najoczywistsze wydaje się kryterium dochodowe, ale nie jest ono obiektywne. Wiele osób pracuje w szarej strefie, w której dochody nie są ewidencjonowane, a dodatkowo korzysta z usług pomocy społecznej. Należy także zapewnić żywotność tego sprzętu przez pięć lat (w przypadku gmin) od daty zakończenia realizacji projektu. Jeżeli realizacja projektu trwa na przykład trzy lata i komputery zostały kupione w pierwszym roku, wówczas należy zapewnić ośmioletni okres użytkowania sprzętu, a taki okres to technologiczna rewolucja. Innym zagrożeniem jest, czy obdarowany nie sprzeda otrzymanego sprzętu przed upływem wymaganego okresu. Mało gmin decyduje się zatem na realizację tego typu projektów i są opóźnienia w realizacji działań związanych z rozwojem społeczeństwa informacyjnego na poziomie województw i kraju. Już wiadomo, że na przykład województwo podlaskie będzie miało trudności z wydatkowaniem swoich środków przeznaczonych na ten cel.

3. Wykorzystanie środków finansowych przeznaczonych na rozwój społeczeństwa informacyjnego Polski Wschodniej

Na początku 2007 roku w kraju średnio 36% gospodarstw domowych i 89% przedsiębiorstw i instytucji miało dostęp do Internetu, w tym szerokopasmowy dostęp – 22% gospodarstw domowych i 46% instytucji i przedsiębiorstw. Pięć województw Polski Wschodniej plasowało się poniżej tej średniej. Około miliona gospodarstw domowych nie miało dostępu do Internetu. Programy operacyjne wspierające budowę infrastruktury rozwoju społeczeństwa informacyjnego

w Polsce Wschodniej zakładają, że pod koniec 2013 roku 90% gospodarstw domowych oraz 100% instytucji i przedsiębiorstw będzie miało dostęp do Internetu szerokopasmowego. W tabeli 4 przedstawiono wykorzystanie środków finansowych na rozwój społeczeństwa informacyjnego na terenie pięciu województw Polski Wschodniej.

Tabela 4

Wykorzystanie środków dostępnych na rozwój społeczeństwa obywatelskiego w Polsce Wschodniej (stan na dzień 31 grudnia 2010 r.)

Program operacyjny	Dostępne środki (euro)	Wykorzystane środki (euro)	Liczba zawartych umów
Regionalne programy operacyjne			
Województwo lubelskie	69 430 000,00	0,00	0
Województwo podkarpackie	95 024 746,00	0,00	0
Województwo podlaskie	59 878 389,00	9 131 840,27	1 umowa i 4 preumowy
Województwo świętokrzyskie	42 265 443,00	0,00	0
Województwo warmińsko-mazurskie	108 410 103,00	0,00	0
Inne programy operacyjne			
Program operacyjny Innowacyjna Gospodarka priorytet: Społeczeństwo informacyjne – budowa elektronicznej administracji	763 780 000,00	716 686 853,00	22
Program operacyjny Innowacyjna Gospodarka priorytet: Społeczeństwo informacyjne – zwiększanie innowacyjności gospodarki	1 440 666 589,36	163 684 111,66	1151
Program operacyjny Rozwój Polski Wschodniej	300 000 000,00	0,00	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie: J. Czyżewski, *Raport wykorzystania środków unijnych w zakresie społeczeństwa informacyjnego*, Fundacja Wspomagania Wsi, Warszawa marzec 2010.

W powyższym zestawieniu przyjęto średni kurs euro w stosunku do złoto w wysokości 4 PLN za 1 EUR. W danych dotyczących PO Innowacyjna Gospodarka liczba zawartych umów oraz dostępnych i wydatkowanych środków dotyczy obszaru całego kraju, w tym Polski Wschodniej, bo te środki są także dostępne województwom z tego obszaru. Z danych w tabeli widać, że na koniec 2010 roku wykorzystanie środków finansowych przeznaczonych na realizację projektów dotyczących rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce była minimalna. Tylko województwo podlaskie rozpoczęło realizację programu operacyjnego i wydatkowało już część środków. Reszta województw z regionu Polski Wschodniej była dopiero na etapie organizowania konkursów lub weryfikacji projektów.

W ramach PO Innowacyjna Gospodarka wydatkowano lub zakontraktowano łącznie 880 370 964,66 euro, co stanowi 39,94% dostępnej alokacji. Należy dodać, że są to wartości dla całego kraju.

W PO Rozwój Polski Wschodniej (w ramach rozwoju społeczeństwa informacyjnego) przewidziano do realizacji tylko jeden projekt wyłoniony w trybie indywidualnym, który będzie realizowany na obszarze wszystkich pięciu województw. W ramach projektu zbudowana będzie sieć szerokopasmowa łącząca obszary województw Polski Wschodniej.

Podsumowanie

Rozwój społeczeństwa informacyjnego w Polsce jest pojmowany, w większości przypadków, jako zwiększanie dostępności Internetu dla ogółu mieszkańców naszego kraju. Rząd polski opracował i wdrożył strategię rozwoju społeczeństwa informacyjnego do roku 2013 (koniec perspektywy finansowej Unii Europejskiej 2007–2013), w której zapisane zostały cele, zadania do realizacji oraz źródła finansowania projektów służących rozwojowi społeczeństwa informacyjnego w naszym kraju. Głównym źródłem finansowania są środki pochodzące z Unii Europejskiej i budżetu państwa (polski wkład finansowy). Do tego można doliczyć środki finansowe z budżetów samorządów, przedsiębiorców i instytutów naukowych.

Szczególne miejsce w Polsce zajmuje obszar tak zwanej Ściany Wschodniej, rozwojowi któremu poświęcono odrębny program operacyjny – PO Rozwój Polski Wschodniej. Pięć województw wchodzących w skład Polski Wschod-

niej cechuje znacznie mniejszy niż w innych częściach kraju rozwój gospodarczy, społeczny i infrastrukturalny. Mieszkańcy tych terenów, zwłaszcza na wsi i w małych miastach, mają utrudniony dostęp do infrastruktury, w tym służącej rozwojowi społeczeństwa informacyjnego. Dostęp do Internetu jest zapewniony przeważnie w tych gminach, w których opłacało się funkcjonować dostawcom komercyjnym lub w tych, które leżą blisko miast lub infrastruktury teleinformatycznej (np. światłowodów). Pozostałe obszary są narażone na wykluczenie cyfrowe, czemu ma zapobiegać rozbudowa infrastruktury teleinformatycznej na tych obszarach. Jednak proces ten napotyka na trudności. Bariery nie są środki finansowe, ale prawne i instytucjonalne. Zbyt wygórowane kryteria, którym ma podlegać eksploatacja sprzętu po okresie realizacji projektu, sprawiają, że mało gmin decyduje się na realizację przedsięwzięć związanych z budową infrastruktury teleinformatycznej na swoim terenie. Instytucje wdrażające i zarządzające funduszami europejskimi są jednak zdania, że środki finansowe służące rozwojowi społeczeństwa informacyjnego w Polsce, w tym w Polsce Wschodniej, zostaną w pełni wykorzystane.

Literatura

- Agnosiewicz M., *Spoleczeństwo informacyjne*, <http://www.racjonalista.pl/kk.php/d,254>.
- Czyżewski J., *Raport wykorzystania środków unijnych w zakresie społeczeństwa informacyjnego*, Fundacja Wspomagania Wsi, Warszawa, marzec 2010.
- Luterek M., *Mierzalność społeczeństwa informacyjnego za pomocą wskaźników prostych*, <http://bbc.uw.edu.pl/Content/20/10.pdf>.
- Nowak S.J., *Spoleczeństwo informacyjne – geneza i definicje*, http://www.silesia.org.pl/upload/Nowak_Jerzy_Spoleczenstwo_informacyjne-geneza_i_definicje.pdf.
- Peszko P., *Spoleczeństwo informacyjne – marzenia i obawy*, <http://www.ithink.pl/artykuly/biznes/nauka/spoleczenstwo-informacyjne-marzenia-i-obawy/>.
- Spoleczeństwo informacyjne w Polsce. Wyniki badań statystycznych z lat 2006–2010*, Informacje i Opracowania Statystyczne, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2010.
- Spoleczeństwo informacyjne – wizja czy rzeczywistość?*, red. L.H. Haber, Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie, Kraków 2003.
- Strategia rozwoju społeczeństwa obywatelskiego w Polsce do roku 2013*, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Warszawa, grudzień 2008.
- Tobowicz I., *Spoleczeństwo informacyjne*, <http://globaleconomy.pl/content/view/145/17/>.

THE DEVELOPMENT OF INFORMATION SOCIETY WITHIN THE AREA OF EASTERN POLAND

Summary

The concept of „information society” was introduced for the first time in 1963 by the Japanese ethnologist Tadao Utmesao and then popularized by another Japanese Kenichi Koyama. It denotes the society communicating via the Internet – this is the main feature of this society. At present an access to information is the most important value and more and more common. Thanks to the website it is possible to work, get in touch with friends, find information or to do shopping without leaving home.

Information society is innovative one as well. Therefore, the development of scientific research and transfer of modern technologies to enterprises are significantly emphasized. European Union noticed this giving considerable amounts for the development of innovative technologies and building information society.

In Poland we may observe disproportion in the development of information society in various parts of the country. Some of them achieved a substantial level of development of the information society. Others, among which 5 voivodeships of Eastern Poland, are delayed within this field. Significant funds are directed there in order to support processes of developing information society. A special Operational Programme – OP Development of Eastern Poland 2007–2013 and regional operational programmes which give institutional and financial tool to build information society within this area.

Translated by Agnieszka Walczak